

Регіональні та
локальні норми
міжнародного права

Костянтин Балабанов
Микола Трофименко

УКРАЇНСЬКО-КІПРСЬКІ ВІДНОСИНИ (ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ)

Стаття присвячена питанням становлення і розвитку співробітництва між Україною та Республікою Кіпр. Розглядається сучасний стан дипломатичного, політичного, юридичного співробітництва між двома країнами. Також аналізується сучасний стан політичних контактів між Україною та Республікою Кіпр.

The article is dedicated to the issues of formation and development of cooperation between Ukraine and Republic of Cyprus. Modern state of diplomatic, political, juridical cooperation between two countries is under consideration. Current state of political contacts between Ukraine and Republic of Cyprus has been also analyzed in the article.

Республіка Кіпр є однією з держав Східного Середземномор'я, які найбільш бурхливо та динамічно розвиваються. З часу набуття незалежності в 1960 році, Кіпр здійснив стрімкий економічний стрибок, що дозволив йому стати визнаним лідером в таких галузях як туризм і міжнародні інвестиції. Незважаючи на фактичне розділення країни в 1974 році, грекам-кіпріотам вдалося досягти разючих результатів, що дозволили їм увійти до числа найбільш розвинених держав світу. З 2004 року Республіка Кіпр набула повноправного членства в Європейському Союзі. Республіка Кіпр є дуже важливою країною регіону з економічної та геополітичної точок зору. Дуже корисним для України є також досвід інтеграції Кіпру до ЄС.

Дипломатичні відносини між Союзом Радянських Соціалістичних Республік та Республікою Кіпр на рівні посольств були встановлені 16 – 18 серпня 1960 року майже відразу після проголошення Кіпром незалежності, яка стала результатом багаторічної національно-визвольної боротьби. Радянський Союз активно підтримував створення незалежного Кіпру, у керівництві СРСР були дуже тісні відносини із лідером національно-визвольного руху кіпрського народу архієпископом Макаріосом, який згодом став Президентом Республіки Кіпр.

Першим Надзвичайним і Повноважним Послом Союзу Радянських Соціалістичних Республік в Республіці Кіпр став Єрмошин Павло Костянтинович, який перебував на посаді з 16 грудня 1960 по 20 квітня 1968 року. Вірчі грамоти Президенту Республіки Кіпр Павло Костянтинович вручив 31 грудня 1960 року.

З 20 квітня 1968 по 4 грудня 1970 року посольство СРСР на Кіпрі очолював Микита Павлович Толубеев (31 травня 1968 року – вручення вірчих грамот).

З 8 січня 1971 по 7 липня 1973 року Надзвичайним і Повноважним Послом СРСР на Кіпрі був Анатолій Олександрович Барковський (23 лютого 1971 року – вручення вірчих грамот), з 7 липня 1973 по 31 липня 1986 року – Сергій Тимофійович Аставін (29 серпня 1973 року – вручення вірчих грамот), з 31 липня 1986 по 2 жовтня 1990 року – Юрій Євгенович Фокін. Й нарешті останнім послом СРСР, а згодом Російської Федерації на Кіпрі був Зенков Борис Геннадійович, який був призначений на цю посаду 14 вересня 1990 року та перебував на ній, представляючи інтереси вже Росії, до 18 листопада 1996 року.

На запрошення Президії Верховної Ради СРСР і Радянського Уряду з 2 по 9 червня 1971 року перший Президент Кіпру архієпископ Макаріос перебував з офіційним візитом в СРСР. Президента Республіки Кіпр

УДК 327(477+564.3)(045)

БАЛАБАНОВ Костянтин Васильович,

ректор Маріупольського державного університету, Почесний консул Республіки Кіпр в Маріуполі, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Маріупольського державного університету.

ТРОФИМЕНКО Микола Валерійович,

проректор з науково-педагогічної роботи (міжнародні зв'язки) Маріупольського державного університету, кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Маріупольського державного університету.

© К. Балабанов, 2013
© М. Трофименко, 2013

супроводжували: Міністр закордонних справ Республіки Кіпр С. Кіпріану, Міністр при Президенті П. Ставр, Посол Республіки Кіпр в СРСР Д. Хаджімілтіс і Посол Г. Пелагіас. Під час візиту відбулися переговори між Головою Президії Верховної Ради СРСР Миколою Вікторовичем Підгорним та Президентом Макаріосом. В ході переговорів, які проходили в дружній атмосфері, було розглянуто питання двосторонніх відносин, кіпрське питання, становище в Східному Середземномор'ї та інші актуальні міжнародні проблеми. В спільно прийнятому комюніке відзначалося: сторони із задоволенням констатували, що за десятиріччя, яке минуло після проголошення незалежності Республіки Кіпр, радянсько-кіпрські відносини незмінно розвивалися в дусі дружби і взаємної поваги. СРСР послідовно виступав на підтримку незалежності, суверенітету і територіальної цілісності Республіки Кіпр, за ліквідацію іноземних військових баз на острові, за мирне вирішення кіпрського питання без будь-якого іноземного втручання.

У січні 1986 року були висунуті пропозиції Радянського уряду «Про принципи кіпрського врегулювання та шляхи його досягнення», які знайшли дуже широкий позитивний відгук у світі. В цих пропозиціях СРСР висловився на підтримку незалежності, суверенітету та територіальної цілісності Республіки Кіпр, проти будь-яких спроб вирішити кіпрське питання всупереч волі народу Кіпру. Ці пропозиції СРСР по Кіпру були запропоновані майже одночасно з концепцією без'ядерного світу, ідеєю створення Основ всеохоплюючої системи міжнародної безпеки, яка була висунута Горбачовим.

У квітні 1987 року відбувся перший в історії двосторонніх відносин офіційний візит до Радянського Союзу Міністра закордонних справ Республіки Кіпр Георгіоса Якову, який в ході зустрічей із керівництвом СРСР наголошував на тому, що реалізація висунутих Радянським Союзом принципів буде сприяти вирішенню важливих міжнародних аспектів кіпрської проблеми, перетворенню Середземномор'я на зону сталого миру та співробітництва.

З моменту встановлення дипломатичних відносин до розпаду СРСР між Республікою Кіпр та Радянським Союзом була укладена досить велика кількість двосторонніх документів, частина з яких має силу і до сьогодні, діючи в рамках національного законодавства республік колишнього СРСР.

Нормативно-правову базу радянсько-кіпрських відносин складають:

1. Угода між Урядом Союзу Радянських Соціалістичних Республік і Урядом Республіки Кіпр у формі обміну листами про взаємне надання режиму найбільшого сприяння від 22 грудня 1961 року;
2. Угода між Урядом Союзу Радянських Соціалістичних Республік і Урядом Республіки Кіпр у формі нот про звільнення громадян Союзу Радянських Соціалістичних Республік та Республіки Кіпр від сплати консульських зборів за видачу віз від 12 вересня 1962 року і від 8 жовтня 1962 року;
3. Угода між Урядом Союзу Радянських Соціалістичних Республік і Урядом Республіки Кіпр про повітряне сполучення від 29 лютого 1964 року;
4. Протокол про Торговельне представництво Союзу Радянських Соціалістичних Республік в Республіці Кіпр від 22 лютого 1965 року;
5. Угода про співробітництво у галузі радіомовлення та телебачення між Союзом Радянських Соціалістичних Республік і Республікою Кіпр від 17 липня 1969 року;
6. Угода про співробітництво в галузі науки, освіти та культури між Союзом Радянських Соціалістичних Республік і Республікою Кіпр від 24 травня 1972 року;
7. Угода між Урядом Союзу Радянських Соціалістичних Республік і Урядом Республіки Кіпр про економічне і технічне співробітництво від 1 жовтня 1975 року;
8. Довгострокова угода про торгівлю між Союзом Радянських Соціалістичних Республік та Республікою Кіпр від 24 листопада 1976 року з листами щодо вилучення з режиму найбільшого сприяння на користь митного союзу або зони вільної торгівлі;
9. Угода між Урядом Союзу Радянських Соціалістичних Республік і Урядом Республіки Кіпр в формі листів про надання сприяння у закупівлі радянськими зовнішньоторговельними організаціями відповідних кіпрських товарів у період дії Довгострокової угоди про торгівлю між Союзом Радянських Соціалістичних Республік та Республікою Кіпр від 24 листопада 1976 року;
10. Консульська конвенція між Союзом Радянських Соціалістичних Республік та Республікою Кіпр від 8 лютого 1978 року;
11. Угода про розвиток економічного і промислового співробітництва між Союзом Радянських Соціалістичних Республік і Республікою Кіпр від 4 липня 1983 року;
12. Угода між Союзом Радянських Соціалістичних Республік і Республікою Кіпр про правову допомогу у цивільних і кримінальних справах від 19 січня 1984 року;
13. Протокол між Урядом Союзу Радянських Соціалістичних Республік і Урядом Республіки Кіпр про співробітництво у спорудженні водогосподарських об'єктів на Кіпрі від 16 жовтня 1984 року;
14. Угода між Урядом Союзу Радянських Соціалістичних Республік і Урядом Республіки Кіпр про торговельне судноплавство від 12 червня 1985 року;

15. Протокол від 31 жовтня 1986 року до Довгострокової угоди про торгівлю між Союзом Радянських Соціалістичних Республік і Республікою Кіпр від 24 листопада 1976 року;

16. Угода між Урядом Союзу Радянських Соціалістичних Республік і Урядом Республіки Кіпр в формі нот про скасування візового режиму для громадян двох країн, які мають дійсні дипломатичні паспорти, від 5 червня 1989 року;

17. Угода між Урядом Союзу Радянських Соціалістичних Республік і Урядом Республіки Кіпр в формі нот про скасування транзитних віз для громадян СРСР і Республіки Кіпр від 23 лютого і від 5 вересня 1990 року;

18. Угода між Урядом Союзу Радянських Соціалістичних Республік і Урядом Республіки Кіпр про міжнародне автомобільне сполучення від 30 січня 1990 року;

19. Угода про товарообіг між Союзом Радянських Соціалістичних Республік та Республікою Кіпр у 1991 – 1992 роках від 19 липня 1991 року.

Республіка Кіпр визнала Україну незалежною державою 27 грудня 1991 року спеціальним рішенням Уряду. З цієї нагоди Президент Республіки Кіпр Георгіос Васіліу надіслав привітання Президенту України Леоніду Макаровичу Кравчуку. 19 лютого 1992 року у Нью-Йорку між двома країнами був підписаний Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Республікою Кіпр.

У 1997 році рішенням кіпрського Уряду Голову правління Експобанку Гетьманенка Юрія Ігоровича було призначено Почесним консулом Республіки Кіпр в Україні (м. Київ).

18 травня 2006 року було відкрите Почесне консульство України в Республіці Кіпр (м. Лімассол), Почесним консулом призначений Алексіс Фотіадіс.

4 липня 2006 року було відкрите Почесне консульство Республіки Кіпр у місті Маріуполі. Почесним консулом призначено ректора Маріупольського державного університету, доктора політичних наук, професора Костянтина Васильовича Балабанова.

У жовтні 2011 року започатковане Почесне консульство Республіки Кіпр в Одесі. Почесним консулом призначено Музальова Бориса Вікторовича.

Першим Надзвичайним і Повноважним Послом України в Республіці Кіпр (за сумісництвом) став Посол України в Державі Ізраїль Дмитро Юхимович Марков, який вручив вірчі грамоти Президенту Кіпру Главкосу Клірідісу 23 березня 1999 року. Д. Ю. Марков перебував на цій посаді до липня 2003 року. Вже у серпні 1999 року в столиці Кіпру місті Нікосії було відкрите Генеральне консульство України. Рівень дипломатичного представництва України в Республіці Кіпр було підвищено із відкриттям Посольства України в Республіці Кіпр у червні 2003 року. Першим Надзвичайним і Повноважним Послом України в Республіці Кіпр із резиденцією в місті Нікосії став Борис Іванович Гуменюк, який вручив вірчі грамоти Президенту Республіки Кіпр Тассосу Пападопулосу 22 грудня 2003 року. Б. І. Гуменюк завершив свою першу дипломатичну місію на Кіпрі у лютому 2007 року.

8 січня 2008 року до Республіки Кіпр прибув новопризначений Надзвичайний і Повноважний Посол України Олександр Павлович Дем'янюк, який вже 14 січня 2008 року вручив вірчі грамоти Президенту Республіки Кіпр Тассосу Пападопулосу. О. П. Дем'янюк перебував на посаді посла до 17 лютого 2012 року.

21 лютого 2012 року Борис Іванович Гуменюк вдруге був призначений Надзвичайним і Повноважним Послом України в Республіці Кіпр, а 25 квітня 2012 року вручив вірчі грамоти Президенту Республіки Кіпр Дімітрісу Хрістофіасу. Відбулась протокольна урочиста церемонія та зустріч Посла України в Республіці Кіпр Б. І. Гуменюка з Президентом Республіки Кіпр Д. Хрістофіасом, у ході якої Глава Кіпрської Держави, зокрема, відзначив, що з великим задоволенням та почуттям дружби приймає вірчі грамоти від новопризначеного Посла України, а також запевнив, що всі його зусилля, спрямовані на розвиток взаємовигідного співробітництва між двома країнами, будуть мати незмінну підтримку Президента та Уряду Кіпру. У свою чергу, Б. І. Гуменюк запевнив, що докладатиме всіх можливих зусиль з метою сприяння подальшому розвитку традиційно дружніх відносин між Україною та Республікою Кіпр, які поєднує історична, культурна та духовна спадщина двох народів. Крім того, Посол України підкреслив зростання взаємної зацікавленості та наявний потенціал обох країн для розширення і активізації співпраці, що відкриває перспективи подальшого поглиблення двосторонніх відносин в усіх сферах взаємного інтересу. Президент Кіпру Дімітріс Хрістофіас підтвердив незмінну позицію Нікосії щодо надання подальшої підтримки євроінтеграційним прагненням України, зокрема, у період головування Кіпру в Раді Європейського Союзу у другому півріччі 2012 року.

Функції дипломатичного представництва інтересів Республіки Кіпр в Україні за сумісництвом були покладені на Посольство Кіпру у Федеративній Республіці Німеччина. Так, 12 жовтня 2006 року Надзвичайний і Повноважний Посол Республіки Кіпр у ФРН та в Україні (за сумісництвом) Леонідас Маркідіс вручив вірчі грамоти Президенту України. Наступним Послом Республіки Кіпр у ФРН та Україні (за сумісництвом) став Панделакіс Еліадіс, який вручив вірчі грамоти Президенту України 21 листопада 2008 року.

Новим етапом розвитку міждержавних дипломатичних відносин стало започаткування дипломатичної місії Республіки Кіпр в Україні. 28 вересня 2009 року в Києві розпочав роботу Тимчасовий Повірений у спра-

вах Республіки Кіпр в Україні Евагорас Вріонідіс.

14 червня 2011 року Надзвичайний і Повноважний Посол Республіки Кіпр в Україні, з резиденцією у місті Києві, Евагорас Вріонідіс вручив вірчі грамоти Президенту України Віктору Федоровичу Януковичу. 4 липня 2011 року за участю Президента Республіки Кіпр Дімітріса Хрістофіаса та Міністра закордонних справ України Костянтина Івановича Грищенка відбулася офіційна церемонія відкриття Посольства Республіки Кіпр в Україні.

Республіка Кіпр встановила дипломатичні відносини із 170 країнами світу. Кіпр має 40 дипломатичних місій та представництв при міжнародних організаціях з паралельною акредитацією у 110 країнах та міжнародних організаціях.

З огляду на той факт, що Республіка Кіпр є невеликою країною та має порівняно обмежений дипломатичний штат, рішення про відкриття окремого дипломатичного представництва в Україні свідчить про стратегічний характер міждержавних відносин та важливість подальшого розвитку рівноправного партнерства у всіх галузях.

Важливою формою співробітництва між Україною та Республікою Кіпр є візити та зустрічі посадовців обох країн.

23 вересня 2009 року Президент України Віктор Андрійович Ющенко та Президент Республіки Кіпр Дімітріс Хрістофіас провели зустріч в рамках участі у 64-й сесії Генеральної Асамблеї ООН.

У 2010 році відбувся обмін візитами голів парламентів обох країн: 10 – 12 червня – візит Голови Верховної Ради України Володимира Михайловича Литвина до Республіки Кіпр та 9 – 11 листопада – офіційний візит в Україну Президента Палати представників (Парламенту) Республіки Кіпр Маріоса Карояна. За заявами сторін, ці візити відкрили нову сторінку в поглибленні міжпарламентського діалогу, надали нового імпульсу активізації українсько-кіпрських міжпарламентських відносин, які є важливою складовою двостороннього політичного діалогу.

Безперечно, найбільш знаковою подією українсько-кіпрських відносин став перший в історії двосторонніх зносин офіційний візит Президента Республіки Кіпр Дімітріса Хрістофіаса та пані Елсі Хрістофіа в Україну 3 – 5 липня 2011 року.

4 липня у Києві відбулася офіційна церемонія зустрічі Президента України Віктора Януковича та Президента Республіки Кіпр Дімітріса Хрістофіаса, військовий оркестр виконав Державні гімни України та Кіпру. Глави держав обійшли стрій воїнів Почесної варти. Церемонія завершилася представленням офіційних делегацій двох країн [3].

Після завершення Церемонії зустрічі відбулися переговори Президента України Віктора Януковича та Президента Республіки Кіпр Дімітріса Хрістофіаса у форматі «віч-на-віч».

«Ваш візит в Україну є переконливим доказом того, що наші держави прагнуть до активізації співпраці. Переконаний, нам буде про що сьогодні поговорити», – сказав Глава Української держави, вітаючи кіпрського колегу на українській землі.

Віктор Янукович подякував Дімітрісу Хрістофіасу за те, що він прийняв запрошення відвідати Україну. Президент відзначив символічність нинішнього візиту – адже вперше в історії українсько-кіпрських відносин Глава Республіки Кіпр відвідує Україну.

Зі свого боку Президент Кіпру подякував українському колезі за запрошення та запевнив його у своїх дружніх почуттях до Українського народу.

«Я дуже щасливий, що став першим Президентом Кіпру, який відвідує Україну з офіційним візитом. Упевнений, сьогоднішні переговори відбудуться у дружній атмосфері і матимуть результат», – сказав Дімітріс Хрістофіас.

Після зустрічі Віктора Януковича та Дімітріса Хрістофіаса у форматі «віч-на-віч» під головуванням Президентів відбулися українсько-кіпрські переговори у розширеному колі.

Відкриваючи українсько-кіпрські переговори у розширеному колі, Президент України зазначив, що Україна зацікавлена у розвитку співробітництва з Кіпром. «Україна зацікавлена у розвитку багатогранного співробітництва з Кіпром, і ми приділяємо значну увагу насамперед торговельно-економічній співпраці», – сказав Глава держави.

Президент України зазначив, що цей напрямок розвитку відносин між двома державами має значний потенціал. «Наше завдання – значно активізувати цю роботу», – підкреслив Віктор Янукович.

За словами Глави держави, нині українська влада проводить активну роботу з удосконалення правового поля у сфері інвестиційної діяльності. Зокрема, зазначив Віктор Янукович, мова йде про розвиток транспортної, туристично-спортивної інфраструктури, будівництво промислових та житлових об'єктів.

Глава держави висловив переконання, що візит Президента Кіпру Дімітріса Хрістофіаса в Україну відкриє нову сторінку у відносинах між державами. Віктор Янукович високо оцінив рішення Кіпрського Уряду відкрити в Україні Посольство Республіки Кіпр.

Віктор Янукович також заявив, що підтримка Кіпром європейських прагнень України дає підстави розраховувати на значну активізацію співпраці під час головування Кіпру в Раді ЄС у другій половині 2012 року.

На спільній з Президентом Кіпру Дімітрісом Хрістофіасом прес-конференції Президент України Віктор Янукович висловив переконання, що перший візит в Україну Президента Кіпру є знаковою подією, яка засвідчила перехід двосторонніх відносин України та Кіпру на вищий рівень політичного діалогу. Глава Української держави оцінив переговори, що відбулись як «дуже змістовні, активні та насичені».

«Ми починаємо нову сторінку активних взаємин між нашими державами, приділили багато уваги питанням наших політичних відносин, інтеграції України в Євросоюз, а також, безумовно, ключовим питанням наших двосторонніх взаємин – насамперед у торговельно-економічній та інвестиційній сфері». Президент Хрістофіас запевнив нас у підтримці Кіпром європейських прагнень України. І ця підтримка дає нам підстави розраховувати на продовження плідної співпраці між нашими країнами під час головування Республіки Кіпр в Раді Європейського Союзу в другому півріччі 2012 року. Зі свого боку я поінформував Президента про перебіг соціально-економічних реформ в Україні та ключові зовнішньополітичні пріоритети нашої держави. Приємно відзначити, що зустріч засвідчила близькість позицій України та Кіпру з багатьма міжнародними і регіональними питаннями – це створює надійне підґрунтя для подальшої тісної взаємодії наших країн. Переконаний, що візит Президента Кіпру надасть нового потужного імпульсу подальшому розвитку відносин між нашими країнами в усіх сферах, що становлять взаємний інтерес. Я вдячний своєму колезі – Президенту Хрістофіасу за плідну дискусію, яка пройшла в доброзичливій дружній атмосфері та в дусі взаєморозуміння», – сказав у своїй заяві Президент України [3].

Відповідаючи на запитання щодо можливостей поглиблення українсько-кіпрської співпраці, Президент України відзначив: для України Кіпр є стратегічним партнером у питанні залучення інвестицій.

Глава Української держави зокрема нагадав, що станом на 1 квітня 2011 року Кіпр інвестував в Україну майже 11 мільярдів доларів, а Україна, у свою чергу, інвестувала в економіку Кіпру понад 6 мільярдів доларів.

На переконання Глави держави, подальшому розвитку співробітництва в економічній сфері має сприяти започаткування діяльності Українсько-кіпрської міждержавної комісії з питань економічного, наукового, технічного та промислового співробітництва (цей крок передбачений підписаною міждержавною Угодою про економічне, наукове, технічне та промислове співробітництво). «Вона почне свою роботу на рівні підкомісії, практично у всіх напрямках нашої спільної діяльності. Ми переконані, що той товарообіг, який є між нашими країнами, не відповідає потенціалові наших країн», – сказав Віктор Янукович. Він висловив упевненість, що торговельно-економічні взаємини між Україною та Республікою Кіпр мають значний потенціал.

Важливою складовою роботи із посилення торговельно-економічних відносин України та Кіпру Глава держави назвав вирішення питання подвійного оподаткування.

Зі свого боку Президент Кіпру також звернув увагу на історичне значення нинішнього візиту в контексті подальшої розбудови українсько-кіпрських відносин. «Цей візит є свідченням того, що почуття щирої дружби та взаємодопомоги пов'язують не лише уряди двох країн, а й народи Кіпру та України», – сказав він.

Дімітріс Хрістофіас відзначив, що успішні результати обговорених під час переговорів питань відображені в підписаних двосторонніх документах. «Вони символізують новий початок і підтверджують нашу волю щодо подальшого покращення співпраці між нашими державами», – переконаний Президент Кіпру.

Дімітріс Хрістофіас також повідомив, що у рамках свого візиту візьме участь у відкритті Посольства Республіки Кіпр в Києві. «Це історичний момент у відносинах між нашими країнами, який надасть новий імпульс для поглиблення та розширення нашої співпраці», – сказав він. Президент Кіпру, окрім того, нагадав, що в рамках візиту також відбудеться українсько-кіпрський бізнес-форум. Він також зауважив, що незабаром мають завершитися переговори щодо укладання Угоди про розвиток інвестиційних відносин між Україною та Кіпром. Республіка Кіпр підтримує європейські прагнення України, також наголосив Дімітріс Хрістофіас.

Він також привітав українську сторону з прийняттям рішення про головування України в ОБСЄ в 2013 році. «Республіка Кіпр підтримала кандидатуру України і надалі підтримуватиме її зусилля впродовж всього періоду головування Вашої держави», – сказав Дімітріс Хрістофіас. Президент Кіпру висловив переконання, що головування України в ОБСЄ демонструє волю України щодо збереження миру та стабільності.

Дімітріс Хрістофіас також поінформував свого українського колегу про хід переговорів щодо вирішення кіпрського питання. Він подякував Президентові України за підтримку України у цьому питанні. Дімітріс Хрістофіас запросив Віктора Януковича відвідати Кіпр з офіційним візитом – Президент України прийняв це запрошення.

В рамках офіційного візиту Дімітріса Хрістофіаса в Україну також відбулися зустрічі із Першим віцепрем'єр-міністром – Міністром економічного розвитку і торгівлі України Андрієм Петровичем Ключевим та Головою Верховної Ради України Володимиром Михайловичем Литвиним.

5 липня 2011 року Президент Республіки Кіпр Дімітріс Хрістофіас відвідав Маріупольський державний університет, де йому присвоїли звання почесного професора.

Наступна зустріч Президента України Віктора Федоровича Януковича та Президента Республіки Кіпр Дімітріса Хрістофіаса відбулась 21 вересня 2011 року у Нью-Йорку в рамках участі у 66-й сесії Генеральної Асамблеї ООН.

Важливою складовою політичного діалогу України та Кіпру була зустріч Міністра закордонних справ України Костянтина Івановича Грищенка з Президентом Кіпру Дімітрісом Хрістофіасом та Міністром закордонних справ Кіпру пані Ерато Козаку-Маркулліс, яка відбулася 13 жовтня 2011 року на Кіпрі (м. Лімассол) під час робочого візиту Міністра, Голови Комітету міністрів Ради Європи з метою участі у 7-ій сесії Форуму Ради Європи «За майбутнє демократії» [2].

14 – 16 грудня 2011 року Голова Верховної Ради України Володимир Литвин перебував з офіційним візитом у Республіці Кіпр.

Під час зустрічі з Президентом Республіки Кіпр Дімітрісом Хрістофіасом 15 грудня 2011 року Володимир Литвин підкреслив, що Україна надає важливого значення розвитку дружніх та конструктивних відносин з Республікою Кіпр.

Керівник парламенту назвав історичною подією офіційний візит в Україну Президента Республіки Кіпр 3 – 5 липня 2011 року, який відкрив нову фазу українсько-кіпрських відносин. «Візит підтвердив, що наші народи об'єднують давні історичні зв'язки, традиції дружби і співпраці, які розвиваються по висхідній», – підкреслив Володимир Литвин.

В. Литвин також висловив переконання, що нового поштовху українсько-кіпрському двосторонньому співробітництву надасть офіційний візит до Республіки Кіпр Президента України Віктора Януковича.

Володимир Литвин також відзначив активну українсько-кіпрську взаємодію на міжпарламентському рівні, висловивши впевненість, що подальшому розвитку міжпарламентських взаємин сприятиме реалізація Меморандуму про взаєморозуміння та співробітництво між Верховною Радою України та Палатою представників Республіки Кіпр, який буде підписаний в рамках візиту української парламентської делегації.

Зі свого боку, Президент Кіпру підкреслив велику роль парламентів країн у розвитку двосторонньої співпраці по всіх напрямках. «Ми налаштовані на тісну співпрацю з Україною. Спільними зусиллями легше протистояти сучасним викликам», – наголосив Дімітріс Хрістофіас.

Сторони також обговорили питання європейської інтеграції. За словами Президента Республіки Кіпр, його країна щиро підтримує європейський курс України.

Дімітріс Хрістофіас також висловив вдячність Президенту України, уряду, парламенту і всьому українському народу за підтримку у врегулюванні кіпрської проблеми. У відповідь Володимир Литвин запевнив Президента Кіпру у тому, що позиція України однозначна: «Для нас суверенітет і територіальна цілісність Кіпру – аксіома, яка не потребує доказів». Він наголосив, що Україна виступала, виступає і виступатиме за розв'язання цієї проблеми на основі принципів, яких дотримуються ООН та європейська спільнота. «Під час головування України в ОБСЄ ми будемо докладати всіх зусиль до стимулювання, активізації, діалогу саме на таких принципах, бо світ і без того перевантажений проблемами», – заявив він.

Під час зустрічі Володимира Литвина з Президентом Палати представників (Парламенту) Республіки Кіпр Яннакісом Оміру відбулася церемонія підписання Меморандуму про взаєморозуміння і співробітництво між Верховною Радою України та Палатою представників Республіки Кіпр.

В рамках візиту Володимира Литвина до Республіки Кіпр відбулися також зустрічі з Міністром закордонних справ Республіки Кіпр пані Ерато Козаку-Маркулліс, з мером регіону Фамагуста (м. Деринія), колишнім Головою Парламенту Республіки Кіпр Алексіосом Галаносом.

Голова Верховної Ради України також зустрівся з Президентом Кіпрсько-української бізнес-асоціації Хрістосом Ротасом і представниками бізнесових кіл Кіпру.

Активні двосторонні українсько-кіпрські контакти свідчать про постійний діалог, який існує між керівництвом України та Республіки Кіпр й важливість розвитку економічного, політичного, гуманітарного співробітництва для обох країн.

Чинна нормативно-правова база українсько-кіпрських відносин складається з 21 документа. Варто наголосити, що вона продовжує вдосконалюватися та розвиватися.

Нормативно-правову базу українсько-кіпрських відносин складають:

1. Протокол про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Республікою Кіпр (19 лютого 1992 року);
2. Декларація про наміри щодо співробітництва в рамках правової реформи та у сфері надання правової допомоги у цивільних та кримінальних справах між Міністерством юстиції України та Міністерством юстиції і громадського порядку Республіки Кіпр (22 квітня 1999 року);

3. Угода між Державним комітетом України з фізичної культури і спорту та Спортивною організацією Кіпру про співробітництво в галузі спорту (24 червня 1999 року);
4. Протокол про консультації між МЗС України і МЗС Республіки Кіпр (21 лютого 2000 року);
5. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Кіпр про повітряне сполучення (08 липня 2001 року);
6. Меморандум про взаєморозуміння між Державним департаментом фінансового моніторингу Міністерства фінансів України та підрозділом Республіки Кіпр по боротьбі з відмиванням грошей щодо співробітництва у сфері обміну фінансовими відомостями, пов'язаними з відмиванням грошей (03 серпня 2004 року);
7. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Кіпр про скасування віз для власників дипломатичних та службових паспортів (20 січня 2005 року);
8. Протокол про розширення авіап перевезень між Україною і Республікою Кіпр (03 березня 2005 року);
9. Угода про співробітництво між Українським національним комітетом Міжнародної торгової палати та Кіпрським національним комітетом Міжнародної торгової палати (26 вересня 2005 року);
10. Угода між Україною та Республікою Кіпр про правову допомогу в цивільних справах (18 березня 2006 року);
11. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Кіпр про співробітництво у боротьбі зі злочинністю (04 січня 2008 року);
12. Меморандум про співробітництво між Генеральною прокуратурою України та Юридичною службою Республіки Кіпр (25 січня 2010 р.);
13. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Кіпр про співробітництво у сфері культури (25 червня 2010 року);
14. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Кіпр про співробітництво в галузі туризму (10 вересня 2010 року);
15. Меморандум про взаєморозуміння між Міністерством закордонних справ України та Міністерством закордонних справ Республіки Кіпр щодо співробітництва з пов'язаних з Європейським Союзом питань (04 липня 2011 року);
16. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Кіпр про економічне, наукове, технічне та промислове співробітництво (9 грудня 2011 року);
17. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Кіпр про взаємну охорону інформації з обмеженим доступом (9 грудня 2011 року);
18. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Кіпр про міжнародні автомобільні перевезення (23 травня 2012 року).

Очікує ратифікації Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Кіпр про співробітництво у сфері оборони, яка з-поміж інших була підписана під час офіційного візиту в Україну Президента Республіки Кіпр (3-5 липня 2011 р.) [4].

Крім того, між Україною і Республікою Кіпр, відповідно до Алматинської (Казахстан) Декларації від 21 грудня 1991 року, продовжують діяти 3 міжурядові Угоди колишнього СРСР:

1. Угода між Урядом СРСР та Урядом Республіки Кіпр про уникнення подвійного оподаткування доходів та майна (29 жовтня 1982 року);
2. Угода між Урядом СРСР та Урядом Республіки Кіпр про торговельне судноплавство (12 червня 1985 року);
3. Угода між Урядом СРСР та Урядом Республіки Кіпр про міжнародне автомобільне сполучення та Протокол про застосування Угоди (30 січня 1990 року).

Активно також розвивається й міжвідомче українсько-кіпрське співробітництво. Зокрема підписані та діють наступні угоди:

1. Угода між Українським національним інформаційним агентством «Укрінформ» і Кіпрським інформаційним агентством (СНА) про співробітництво в галузі обміну інформацією (25 травня 2006 року);
2. Угода про співробітництво між Торгово-промисловою палатою України і Торгово-промисловою палатою Кіпру (19 травня 2010 року);
3. Угода про співробітництво між Дніпропетровською Торгово-промисловою палатою і Торгово-промисловою палатою Кіпру (20 травня 2010 року);
4. 3 угоди про співробітництво між регіональною ТПП м. Пафоса та Київською, Львівською і Одеською регіональними ТПП (02 грудня 2010 року), які були підписані під час візиту делегації зазначених регіональних торгово-промислових палат до Кіпру на запрошення ТПП м. Пафоса.

Також підписані 12 угод про співробітництво між українськими і кіпрськими навчальними закладами:

1. Угода про співробітництво між Маріупольським державним університетом та Кіпрським Університетом (4 травня 2005 року) [1];
2. Угода про співробітництво між Студентською Радою Маріупольського державного університету та Студентською Спілкою Кіпрського Університету (5 травня 2006 року);
3. Угода про співробітництво між Одеським державним економічним університетом та Коледжем туризму і готельного менеджменту Республіки Кіпр (04 травня 2007 року);
4. Угода про співробітництво між Маріупольським державним університетом та Коледжем туризму і готельного менеджменту Республіки Кіпр (05 липня 2007 року);
5. Угода про співробітництво між Одеським державним економічним університетом та Університетом Кіпру (28 серпня 2008 року);
6. Угода про співробітництво між Одеським національним університетом ім. І. І. Мечникова та Університетом Кіпру (17 лютого 2009 року);
7. Угода про співробітництво між Маріупольським державним університетом та Університетом Нікосії (12 квітня 2010 року);
8. Угода про співробітництво між Маріупольським державним університетом та Університетом Фредеріка (11 квітня 2010 року);
9. Угода про співробітництво між Одеським національним університетом «Одеська національна юридична академія» та Університетом Нікосії (25 листопада 2010 року);
10. Угода про співробітництво між Одеським національним університетом ім. І. І. Мечникова та Університетом Нікосії (15 лютого 2011 р.);
11. Угода про співробітництво між Маріупольським державним університетом та Кіпрським технологічним університетом (22 червня 2011 року);
12. Угода про співробітництво між Маріупольським державним університетом та Європейським Університетом Кіпру (20 червня 2012 року).

В стадії активного опрацювання знаходяться наступні двосторонні угоди:

1. Конвенція між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Кіпр про уникнення подвійного оподаткування;
2. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Республіки Кіпр про сприяння та взаємний захист інвестицій;
3. Міжурядові угоди про морське торговельне судноплавство та повітряне сполучення;
4. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Кіпр про співробітництво в галузі охорони здоров'я та медичних наук;

Загалом варто зазначити, що нормативно-правова база українсько-кіпрських відносин постійно розвивається та є достатньою. Потребують врегулювання окремі питання міждержавних відносин, які є предметом постійних переговорів сторін, зокрема – уникнення подвійного оподаткування, морське торговельне судноплавство, повітряне сполучення тощо.

1. Маріупольський державний університет. Електронний ресурс. Режим доступу : <http://www.mdu.in.ua/>.
2. Міністерство закордонних справ України. Електронний ресурс. Режим доступу : <http://www.mfa.gov.ua/>.
3. Офіційне інтернет-представництво Президента України.

Електронний ресурс. Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/>.
4. Посольство України в Республіці Кіпр. Електронний ресурс. Режим доступу : <http://www.mfa.gov.ua/cyprus/>.

УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА
ІНСТИТУТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

УКРАЇНСЬКИЙ ЧАСОПИС МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Украинский
журнал
международного
права

Ukrainian
Journal of
International
Law

№2
2013

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО
ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВознавство

МЕЖДУНАРОДНОЕ ПРАВО
СРАВНИТЕЛЬНОЕ ПРАВОВЕДЕНИЕ

INTERNATIONAL LAW
COMPARATIVE JURISPRUDENCE

Науково-практичний журнал
Заснований у 1992 році
Виходить чотири рази на рік

Рекомендовано до друку
Вченою Радою Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

Завідувач кафедри міжнародного права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
Заслужений юрист України, Голова Президентської Ради Української асоціації міжнародного права, професор, член-кореспондент НАПрН України

О.В. ЗАДОРЖНИЙ

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

заступник головного редактора, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник
О.О. ГРІНЕНКО

доктор юридичних наук, професор
В.Ф. АНТИПЕНКО

доктор юридичних наук, професор
М.О. БАЙМУРАТОВ

доктор юридичних наук, професор,
Іноземний член НАН України
У.Е. БАТЛЕР

доктор права, професор
І.Г. БІЛАС

доктор юридичних наук, професор
О.М. БІРЮКОВ

доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України
М.В. БУРОМЕНСЬКИЙ

доктор юридичних наук, професор
В.Г. БУТКЕВИЧ

доктор юридичних наук, доцент
О.В. БУТКЕВИЧ

доктор юридичних наук, професор
В.А. ВАСИЛЕНКО

кандидат юридичних наук, доцент
В.В. ГАМУРАТ

кандидат юридичних наук, доцент
М.М. ГНАТОВСЬКИЙ

доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України
В.Н. ДЕНИСОВ

доктор юридичних наук, професор
А.І. ДМИТРІЄВ

доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент НАПрН України
А.С. ДОВГЕРТ

доктор юридичних наук, професор
А.Я. КАПУСТІН

доктор юридичних наук, професор
Т.С. КВАЛОВА

доктор юридичних наук, доцент
О.В. КИПЕЦЬ

доктор юридичних наук, професор
В.І. КИСЛІВ

кандидат юридичних наук, доцент
О.В. КРЕСІН

доктор юридичних наук, професор
Г.І. КУРДЮКОВ

доктор юридичних наук, професор
РЕНЕ МАТЕОТТІ

Науковий співробітник Інституту Світової Торівлі,
Університет Берна, Швейцарія
СОФІЯ МАТЕОТТІ

кандидат юридичних наук, доцент
М.О. МЕРЕЖКА

доктор юридичних наук, професор
О.О. МЕРЕЖКО

доктор юридичних наук, професор
В.В. МІСЬК

доктор юридичних наук, професор
В.І. МУРАШОВ

доктор юридичних наук, професор
Л.Д. ПІМЧЕНКО

доктор юридичних наук, професор
В.Л. ПОЛІСЬКО

доктор юридичних наук,
КАТЕРИНА ХОЛЬЦЕР

доктор юридичних наук, професор
ЕНТЕЛА ШТЕЙМЕР

ЗАСНОВНИКИ:

Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Всеукраїнська громадська організація «Українська асоціація міжнародного права»
Юридична фірма «Прокоєв»

Свідоцтво про державну реєстрацію № 5515 КВ від 27.09.2001 р.

Редакція:
02139, Київ-139, вул. Кибальчича, 12А, тел./факс -38044-2530698,
електронна пошта: jusintergentes2013@gmail.com

Теорія і історія міжнародного права

<i>Мицик Всеволод Всеволодович</i> Співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права: теорія і практика	5
<i>Кулеба Дмитро Іванович</i> Виникнення Версальської системи міжнародного кримінального правосуддя і її поразка в Німеччині	13
<i>Прилуцкий Сергей Валентинович</i> Возникновение института международного суда и его роль в истории развития древнего общества	19
<i>Андрейченко Світлана Сергіївна</i> Лихо як обставина, що виключає протиправність діяння держав	24
<i>Задорожній Олександр Вікторович</i> До питання про сутність правових зв'язків Гетьманщини і Московщини періоду Національно-визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького 1648 – 1654 рр.	28

Регіональні та локальні норми міжнародного права

<i>Балабанов Константин Васильович, Трофименко Микола Валерійович</i> Українсько-кіпрські відносини (політико-правові аспекти)	38
<i>Зубар Інна Валентинівна</i> Явище регіоналізму у сучасному міжнародному праві	46
<i>Запорозчук Анна Валеріївна</i> Значення двосторонніх угод України, що регулюють питання поводження з відпрацьованим ядерним паливом та радіоактивними відходами	52

Європейське регіональне міжнародне право

<i>Костилов Олександр Михайлович</i> Європейські інституційні механізми захисту іноземних інвестицій	58
<i>Велічук Сергій Миколайович</i> Прецеденти Європейського суду з прав людини в правозастосовчій практиці України	62

Міжнародні стандарти, міжнародні правові стандарти та міжнародно-правові стандарти

<i>Скринька Дмитро Васильович</i> Міжнародні стандарти правової охорони добре відомих торговельних марок та їх реалізація в законодавстві США та України	67
<i>Левада Сергій Якович</i> Історико-правові аспекти виникнення міжнародних організацій в сучасному світі: теоретико-методологічні підходи	71

- Єделєв Роман Сергійович*
Право персоналу міжнародних організацій на безпечні умови праці:
практика міжнародних адміністративних трибуналів 78
- Охендовський Михайло Володимирович*
Універсальні міжнародно-правові стандарти виборчих відносин 83

Міжнародне водне та морське право

- Кулько Андрій Вадимович*
Деякі проблемні аспекти договірно-правової регламентації співробітництва
держав з несудноплавного використання міжнародних водотоків 88
- Бездєнєжна Марія Юрійвна*
Застосування екосистемного підходу до регулювання рибних ресурсів 96

Міжнародне право в окремих галузях співробітництва держав

- Білоцький Сергій Дмитрович*
Міжнародно-правове регулювання науково-технічної співпраці і
міжнародної технічної допомоги в розвитку концепції
екологічно орієнтованої енергетики 99
- Миронюк Игорь Николаевич*
Международно-правовое регулирование транзита нефти и газа
магистральными трубопроводами 107
- Пазюк Андрій Валерійович*
Управління інтернетом: пріоритети міжнародно-правового регулювання 111
- Шуміленко Андрій Петрович*
Забезпечення особистої недоторканності дипломатичних агентів:
сучасна практика держав 115

Правова система України

- Тодуа Тамріко Леонтівна*
До проблеми узгодження деяких термінів Господарського
та Податкового кодексів 120
- Спектор Ольга Михайлівна*
Поняття та природа альтернативних способів вирішення
цивільно-правових спорів 124
- Скок Валерія Вікторівна*
Веб-додатки до соціальних мереж як об'єкт авторського права 128

Рецензії. Огляди. Хроніка. Бібліографії.

- Грінєнко Олена Олексіївна*
Рецензія на монографію Кармази О.О. «Концепції охорони та захисту
житлових прав в Україні : матеріальний та процесуальний аспекти» 132